

SPREEUWENWOLKEN

Joh. J. Frieswijk

Spreeuwenwolken behoren tot de indrukwekkende natuurverschijnselen. Men hoeft geen vogelaar te zijn om ervan onder de indruk te raken. Ook in Amsterdam kan een groep gedisciplineerd manoeuvrerende Spreeuwen meestal op dankbare toeschouwers rekenen. Die toeschouwers zouden zich kunnen afvragen waar dit opvallende gedrag voor dient. Dat is een vraag die niet zo gemakkelijk te beantwoorden valt. Sterker nog, het is een vraag waarop nog steeds geen bevredigend antwoord is gegeven. Dat dit stuntwerk, dat veel energie kost en met grote precisie wordt uitgevoerd, in het leven van de Spreeuwen een rol van betekenis speelt, moeten we wel aannemen

Als men tegen donker in de buurt van een slaappleats een mooie compacte Spreeuwenwolk ziet rondvliegen, dan loont het altijd de moeite om de lucht af te speuren naar roofvogels. Eigenlijk vormt onder die omstandigheden alleen een Slechtvalk een echte bedreiging. Maar de tijd dat Slechtvalken de Amsterdamse Spreeuwen belaagden ligt ver achter ons. Echter, ook andere vogels met een soortgelijk silhouet (Torenvalk, Sperwer) zijn in staat een dergelijke reactie op te roepen. Dit samenballen biedt bescherming tegen roofvogels. Een roofvogel moet zich bij de jacht kunnen concentreren op één bepaald prooidier. Een min of meer bolvormige wolk bederft het zoekbeeld en brengt bovendien aanvaringsrisico met zich mee. Een Slechtvalk zal door (schijn)aanvallen op de wolk trachten om een individu te isoleren. Er is altijd wel een Spreeuw die bij een onverwachte wending van de wolk uit de boot valt. Niet rondvliegen voor het slapengaan zou een veiliger oplossing zijn voor dit probleem. Veel sociaal overnachtende vogelsoorten volgen deze tactiek.

Spreeuwen hebben niet het hele jaar door even sterk de neiging om boven het slaapgebied rond te vliegen. Men kan zeggen dat in de maanden oktober tot en met maart de kans op mooie rondvluchten het grootst is. In die periode zijn ook de aantallen overnachtende Spreeuwen het grootst. Toch is het niet zo dat dan elke avond een voorstelling wordt gegeven. Diverse weersomstandigheden kunnen roet in het eten gooien. Zware regen, dichte mist, strenge vorst, krachtige wind kunnen maken dat de Spreeuwen direct op hun slaappleats invallen zonder voorafgaande luchtacrobatiek.

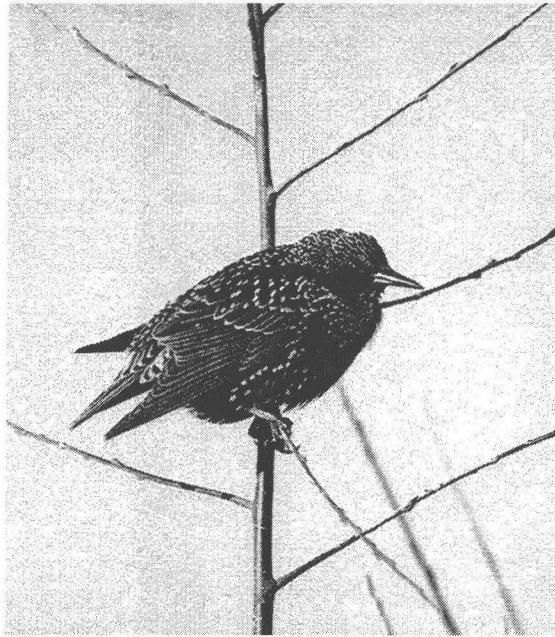
Niet bij alle slaappleatsen wordt de rondvliegkunst even intensief beoefend. Vooral bij slaappleatsen met uniform karakter - sparrebosje, rietvelden - zijn de rondvliegactiviteiten vaak indrukwekkend. Dergelijke slaappleatsen komen echter bij Amsterdam weinig voor. In het algemeen geldt: hoe groter de onzekerheid over de uiteindelijke slaappleats, des te sterker de neiging tot uitgebreide rondvluchten. Vooral bij rietvelden, die na enige nachten volkomen geruïneerd en dus als slaappleats ongeschikt zijn, speelt die onzekerheid een belangrijke rol. Dat levert spectaculaire beelden op.

Het rondvliegen 's avonds moet beschouwd worden als een vorm van voorverzamenen. Niet op weilanden of in bomen, zoals vaak gebeurt, maar in de lucht. Een rondvliegende wolk zou volgens sommige onderzoekers fungeren als baken voor later aankomende soortgenoten. Bij afstanden tussen foerageergebied en slaappleats tot wel 40 kilometer, duurt het een hele tijd voordat iedere Spreeuw de slaappleats heeft bereikt. Zeer late aankomers moeten het dan

---

De Gierzwaluw 36 (1998), nr. 1

zonder bakens stellen, aangezien de hoofdmacht de slaapplek al heeft betrokken. Die laatkomers 'wolven' niet, maar duiken direct de slaapplek in. Bij aankomst tonen zij hun onzekerheid door het uiten van een speciaal geluid: 'chip'.

Spreeuw (foto M. Kuiper)